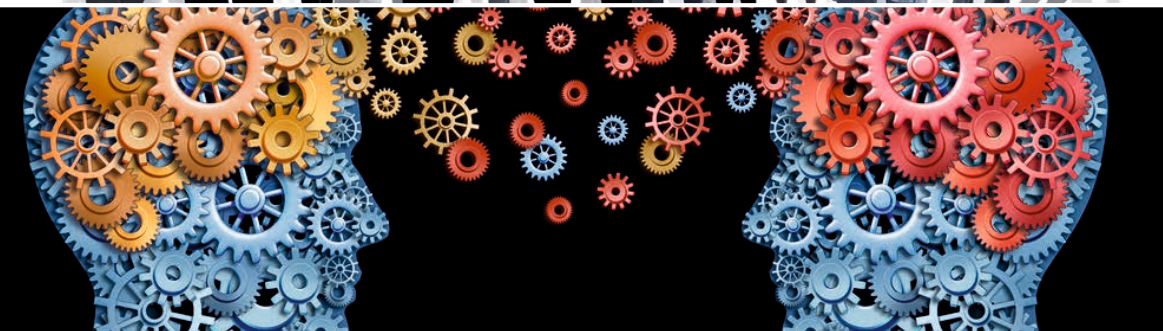

TAVASZI SZÉL 2014 / SPRING WIND 2014 Konferenciakötet

Doktoranduszok Országos Szövetsége
Association of Hungarian Phd and DLA Students

IV.

**TAVASZI SZÉL
SPRING WIND**

**2014.
Debrecen**

Felelős kiadó: Doktoranduszok Országos Szövetsége

IV. kötet

Szerkesztette: Csiszár Imre és dr. Kőmíves Péter Miklós

Lektorálták:

Csiszár Imre	Dr. Mező Ferenc
Dr. Árva Zsuzsanna	Dr. Mohos Nagy Éva
Dr. Béneyi Miklós	Dr. Pupos Tibor
Dr. Bérczes Attila	Dr. Reisinger Adrienn
Dr. Bukovics Ádám	Dr. Szigeti Cecília
Dr. Dőry Tibor	Dr. Takács Levente
Dr. Farkas Henrik	Dr. Tóth János
Dr. Fézer Tamás	Dr. Vámosi György
Dr. Fónai Mihály	Dusek Tamás
Dr. habil Elek Balázs PhD	Gaál István
Dr. habil. Barta Róbert	Lakatos Gyula
Dr. habil. Boda István	Máthé Csaba
Dr. Hegedűs György	Miklós Ida
Dr. Horváth Eszter	Prof. Dr. Csorba Péter
Dr. Jeney Viktória	Prof. Dr. Blaskó Béla
Dr. Kovács Gábor	Prof. Dr. Izsáki Zoltán
Dr. Kovács Kornél	Prof. Dr. Zeher Margit
Dr. Lőre Vendel	Rózsa Péter
Dr. Mankovits Tamás	Skodáné dr. Földes Rita
Dr. Mészárosné Dr. Bálint Ágnes	

ISBN 978-963-89560-8-8

Debrecen, 2014

Minden jog fenntartva. A kiadvány szerzői jogvédelem alatt áll. A kiadványt, illetve annak részleteit másolni, reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni bármilyen formában vagy eszközzel - elektronikus vagy más módon - a kiadó és a szerzők előzetes írásbeli engedélye nélkül tilos.

TARTALOM

SZOCIOLÓGIA ÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS TÁRSADALOM	11
ERDÉLYI MAGYAR KISEBBSÉGI NEMZETI IDENTITÁS A NEMZETI ÖSSZETARTOZÁS NAPJÁNAK TÜKRÉBEN <i>András Hanga</i>	12
GYERMEKOTTHONI NEVELÉSI KÖRNYEZET ÉS A TÁRSADALMI BEILLESZKEDÉS ESÉLYEI ROMÁNIÁBAN <i>Berei Emese-Beáta</i>	20
LESZAKADT TUDÁSELEMEK VAGY HOMÁLYOS TUDOMÁNYOS FOGALOM? – KÉT LEHETSÉGES MAGYARÁZAT AZ INNOVÁCIÓS SZAKEMBEREK TÁRSADALOMKÉPÉRŐL <i>Bodor Ákos</i>	28
SOCIAL COMMUNICATION AND ITS MEANS IN THE CONTEXT OF THE PARTNERSHIP AGREEMENT <i>Csiszér Annamária</i>	37
MOBILITÁS ÉS NEMZETKÖZIESEDÉS A TÖRÖK FELSŐOKTATÁSBAN EGY INTÉZMÉNYI PÉLDÁN KERESZTÜL <i>Dános Zsolt</i>	43
FURTHER ANALOGIES BETWEEN BIO-CHEMICAL NETWORKS AND DEMAND-SUPPLY NETWORKS <i>Fekete István, Hartványi Tamás</i>	53
KOLLEKTÍV TUDAT, CIONIZMUS ZSIDÓ NEMZETÁLLAM <i>Grünhut Zoltán</i>	64
A VITO PROJEKT EREDMÉNYEI ÉS TURISZTIKAI HATÁSAI SELEMCBÁNYÁN <i>Jámbor Viktor Ernő, Nagy Gyula</i>	75

A TISZAZUGI GYILKOSSÁGOK AZ IDŐ TÜKRÉBEN <i>Kis Katalin</i>	87
A DIVERZIFIKÁCIÓ MEZŐGAZDASÁGI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI MEGKÖZELÍTÉSBN <i>Kissné Nagy Csilla</i>	95
PÉNZÜGYI KULTÚRA: KINCS, AMI NINCS <i>Kovácsné Henye Livia</i>	105
KERESKEDELMI MÁRKÁK JELENTŐSÉGÉNEK ÉS POLCTÜKÖRKÉPÉNEK ELEMZÉSE A HAZAI ÉLELMISZER KISKERESKEDELEMBEN <i>Kristóf Erzsébet</i>	114
AZ ELTÉRŐ KULTÚRÁVAL VALÓ TALÁLKOZÁS SORÁN KELETKEZŐ TRAUMÁK FELDOLGOZÁSÁNAK EGYIK ESZKÖZE, A GYÓGYÍTÓ ÍRÁS <i>Milassin Anda Nóra</i>	126
A POSZTHUMANIZMUS ÉS A MODERN REPRODUKCIÓS TECHNOLÓGIÁK TÁRSADALMI IMPLIKÁCIÓI: BIOETIKAI PERSPEKTÍVÁK <i>Nádasi Eszter</i>	131
A KÖRNYEZETI IGAZSÁGOSSÁG VIZSGÁLATA A VÖRÖSISZAP-KATASZTRÓFA PÉLDÁJÁN <i>Nagy Gyula, Jámbor Viktor Ernő</i>	141
A PUBLIKUS TUDOMÁNYFELFOGÁS ÉS A CSELEKVŐ HÁLÓZAT ELMÉLET ÖSSZEHAONLÍTÁSA A TUDOMÁNYKOMMUNIKÁCIÓ MÓDSZERTANÁNAK FEJLESZTÉSE SZEMPONTJÁBÓL <i>Pintér Dániel Gergő</i>	153
A MINŐSÉG ÉS AZ EREDETVÉDELEM ÖSSZEFÜGGÉSEI A HAGYOMÁNYOS TERMÉKEK MEGKÜLÖNBÖZTETÉSÉBN <i>Pleszkó Réka</i>	166

AZ EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSA CÍMTŐL A
KREATÍV VÁROS CÍMIG BOLOGNA ÉS GENOVA PÉLDÁJA 175
Slama Györgyné Börcsök Gizella

CHALLENGES OF CONTRADICTIONARY RESULTS
OF RESEARCHES ON THE ESTIMATION OF THE
EFFECT OF SOCIAL CAPITAL ON LABOR MARKET
OUTCOMES 184
Székelly Kinga

GOFFMAN SZEREPÉRTÉLMÉZÉSÉNEK JELENTŐSÉGE
AZ ÉLETTÖRTÉNETI VISSZAEMLEKEZÉSEKBE 194
Tóth Judit Gabriella

A GRAZI MAGYAR GYERMEKEK HAGYOMÁNY
ALAPÚ MANUÁLIS KÉPESSÉGFEJLESZTÉSE 201
Tóth Zsuzsanna Napsugár

A TÖRÖK-SZÍR KAPCSOLAT ALAKULÁSA
A SZÍR POLGÁRHÁBORÚ TÜKRÉBEN 213
Varga Esztella

PSZICHOLÓGIA ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI 220

ZENEI HALLÁSI KÉPESSÉGEK FEJLŐDÉSE ZENEI ÉS
NEM-ZENEI OSZTÁLYOKBAN 221
Asztalos Kata

THE ACTIVITY OF YOUNG ADULTS IN COMMUNITY-
BUILDING ACTIVITIES 231
D. Babos Zsuzsanna

ASSZOCIÁCIÓS MÉRTÉKEK ÚJSZERŰ MEGKÖZELÍTÉSÉNEK
SZEREPE A FELSŐFOKÚ MATEMATIKA ÉS
STATISZTIKAOKTATÁSBAN 240
Bakos Viktor

A DIFFERENCIÁLÁSZÁMÍTÁS OKTATÁSÁNAK VIZSGÁLATA BAYES-HÁLÓKKAL KITERJESZTETT TUDÁSTÉRELMÉLET SEGÍTSÉGÉVEL	252
<i>Bánhalmi Árpád</i>	
KOOPERATÍV TANULÁS ÉS GYAKORLATI FELTÉTELRENDSZERÉNEK VIZSGÁLATA	266
<i>Czinege Monika</i>	
A KORAI TÁPLÁLÁS ÉS A TESTKÉPPEL VALÓ ELÉGEDETTSÉG ÖSSZEFÜGGÉSEI	276
<i>Csabai Krisztina, Szabó Pál</i>	
TESTKÉP ÉS IDŐPERSPEKTÍVA KAPCSOLATA	283
<i>Dombi Edina, Orosz Gábor</i>	
A PROSZOCIÁLIS SZEMÉLYISÉGLELTÁR ADAPTÁLÁSÁVAL SZERZETT TAPASZTALATOK A KÖZÉPISKOLÁS KOROSZTÁLY KÖRÉBEN	292
<i>Dorner László</i>	
GYERMEKI LÉTET KÍSÉRŐ MUNKÁK PAMLÉNYBAN	302
<i>Farkas Anett</i>	
A FOGYATÉKOS SZEMÉYEK SPORTJA: ISMERETEK ÉS ATTITÚDOK A DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓBAN	312
<i>Földházi Brigitta</i>	
A FEJLESZTŐ BIBLIOTERÁPIA OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSA A KÜLFÖLDI GYAKORLAT ALAPJÁN	322
<i>Gulyás Enikő</i>	
MISZTIKUS ABSZOLÚT HALLÁS	332
<i>Herceg Attila</i>	
A KULTÚRPOLITIKA KIHÍVÁSAI AZ 1940-ES ÉVEK MAGYARORSZÁGÁN	340
<i>Kattein-Pornói Rita</i>	

AZ IDŐBELI TERJEDÉS FOLYAMATÁNAK SAJÁTOSSÁGAI A SOPRONI FREINET-KUTATÓCSOPORT INNOVÁCIÓJÁBAN 1989 ÉS 1996 KÖZÖTT <i>Kissné Zsámboki Réka</i>	349
SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK RENDSZERE NYOMATOTT ÉS INTERAKTÍV TANKÖNYVEKBEN <i>Márhoffer Nikolett, Rusznak Karolina</i>	359
A DEBRECENI EGYETEM SPORTSZAKEMBER KÉPZÉSEIBEN RÉSZT VEVŐ HALLGATÓK TANULÁSI MOTIVÁCIÓI <i>Németh Petra</i>	368
A KARCSÚSÁGIDEÁL INTERNALIZÁCIÓJA ÉS A KÖTÖDÉS KAPCSOLATA A TESTTEL VALÓ ELÉGEDETLENSÉGGEL <i>Pukánszky Judit</i>	374
AZ INFORMÁCIÓS MŰVELTSÉG SZEREPE ÉS A DIGITÁLIS KOMPETENCIA FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI: ELVÁRÁSOK ÉS EREDMÉNYEK HAZAI ÉS NEMZETKÖZI VISZONYLATBAN <i>Racsko Réka</i>	382
A VIZUÁLIS KATEGORIZÁCIÓS FOLYAMATOK IGEDRENDSZERI HÁTTERÉNEK VIZSGÁLATA ALACSONY ÉS MAGAS TÉRBELI FREKVENCIÁJÚ KÉPEK SEGÍTSÉGÉVEL <i>Rokszin Adrienn Aranka, Csifcsák Gábor</i>	392
MIRŐL OLVASUNK A SOROK KÖZÖTT? – A MÁJUS-JÚNIUSI NÉMET NYELVI, EMELT SZINTŰ, JELES ÉRETTSÉGI VIZSGÁK EREDMÉNYEINEK ELEMZÉSE 2006-2013 <i>Sebestyén Krisztina</i>	403
A MUNKAHELY MINT A FELNŐTTKORI TANULÁS SZÍNTERE – TÉNYEK ÉS MAGYARÁZATOK <i>Stéber Andrea</i>	411

BÖLCSESZ-ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI HALLGATÓK MUNKAERŐ-PIACI LEHETŐSÉGEINEK HAZAI VIZSGÁLATAI <i>Szabó Barbara</i>	421
A DIGITÁLIS SZÖVEGÉRTÉS FELMÉRÉSÉNEK KIHÍVÁSAI – MEGFONTOLÁSOK A PISA-TESZTEK MÓDSZERTANI FEJLESZTÉSÉVEL KAPCSOLATBAN – <i>Szabó Krisztina</i>	429
CLOSED INTO MYSELF WITH AUTISM –AUTISM SPECTRUM DISORDER REVIEWED ON THE BASIS OF AUTISTIC AUTHORS’ WRITINGS <i>Anett Tóth</i>	439
AZ ADAPTÍV EVEZÉS PROGRAM SZEREPE A SZOCIÁLIS KOMPETENCIÁK ALAKÍTÁSÁBAN <i>Dr. Túri Ibolya</i>	446
SPORTRA NEVELÉS A TELEVÍZIÓ SEGÍTSÉGÉVEL? <i>Fintor Gábor János</i>	461
ALTERNATÍV VITARENDEZÉS LEHETŐSÉGEI A KÖZÉPISKOLÁBAN <i>Klement Mariann</i>	469
KISIKOLÁSKORI TERMÉSZETTUDOMÁNYOS NEVELÉS <i>Molnár Milán, Dr. Papp Katalin</i>	477
SZERVEZETPSZICHOLÓGIAI KUTATÁSOK ÉS A GYAKORLAT KAPCSOLATA A HR TERÜLETÉN <i>Tóth Ágnes, Uatkán Ajna</i>	493

HITTUDOMÁNY	502
ESZMEI KINCSEK ANDALÚZIÁBÓL ABUBACER, A FILOZÓFUS <i>Mgr. Balázs Lilla</i>	503
AGY ÉS LÉLEK AGYKUTATÓK MEGÁLLAPÍTÁSAI A LÉLEKRŐL EGY TEOLÓGUS SZEMÉVEL <i>Haris Szilárd</i>	517
A FEHÉR RUHA SZIMBOLIKÁJA A JELENÉSEK KÖNYVÉBEN <i>Hurja Bettina Valéria</i>	527
VENDÉGEK ÉS VENDÉGLÁTÓK SODOMÁBAN 535 A VENDÉGSZERETET, MINT A MORÁLIS ÁLLAPOT FOKMÉRŐJE AZ 1MÓZ 19,1-16-BAN <i>Jenei Péter</i>	535
A SZEMÉLYKÖZPONTÚ (ROGERS-I) MEGKÖZELÍTÉS FONTOSSÁGA A LELKIPÁSZTOR HIVATÁSSZEMÉLYISÉGÉNEK FORMÁLÓDÁSÁBAN <i>Kovály Erzsébet</i>	545
KERESZTYÉNSÉG ÉS EURÓPAI UNIÓ <i>Palcsó Attila</i>	553
A PÁRMAI KOLOSTOR AVAGY A SZABADSÁG RÉGEN ÉS MOST <i>Pfuscher Emese</i>	561
A KOGNITÍV ELMÉLET ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI A LELKÉSZI PÁLYAVÁLASZTÁSI MOTIVÁCIÓ FELMÉRÉSÉBEN <i>Rád András László</i>	566
A NEMZETI ÉS VALLÁSOS KEVEREDÉS TILALMA AZ ÓSZÖVETSÉGI CSALÁDMODELLBEN <i>Sallai Jakab</i>	573

A KRISZTUSSAL VALÓ KAPCSOLAT SAKRAMENTÁLIS JELLEGE <i>Szakács Sándor</i>	579
BESZÉLJÜNK AZ IGEHIRDETÉSRŐL – AZ IGEHIRDETÉS FELÉPÍTÉSE <i>Szerdi András</i>	586
A KOMÁROMI REFORMÁTUS ANYAKÖNYVEK FELHASZNÁLÁSA DEMOGRÁFIAI ÉS MIKROTÖRTÉNETI KUTATÁSOK SORÁN <i>Tömösközi Ferenc</i>	594

A VITO PROJEKT EREDMÉNYEI ÉS TURISZTIKAI HATÁSAI SELEMCBÁNYÁN

Jámbor Viktor Ernő

*Szegedi Tudományegyetem Gazdaság és
Társadalomföldrajz Tanszék,
Szeged, Magyarország*

Nagy Gyula

*Szegedi Tudományegyetem Gazdaság és
Társadalomföldrajz Tanszék,
Szeged, Magyarország*

Absztrakt

Selmecbánya a Vág és a Garam folyó közt, Szlovákia középső részén található a Selmeci-hegységben. Az egykori Alsó-magyarországi bányaváros és környékének gazdasági szerkezetét számos szerkezetváltás alakította át. A térség a szocializmus alatt dinamikusan fejlődő ipari területnek számított, mely azonban elavulttá vált. A rendszerváltozás óta a poszt-szocialista városok számos tünetét mutatta Selmecbánya. 1993-ban a település történelmi belvárosát az UNESCO világörökség részévé nyilvánították, számos egyedülálló nevezetessége miatt. A település olyan lehetőséget kapott, mellyel, ha megfelelően él egy korábbi elmaradott, stagnáló térségből dinamikusan fejlődő régióvá válhat. A tanulmány bemutatja, hogy mi az a VITO projekt és, hogy az elmúlt években milyen turisztikai fejlesztés megvalósulásához vezetett, illetve hogyan indult el a térség a gazdasági szerkezetváltás útján.

Kulcsszavak: Selmecbánya, UNESCO, VITO projekt, gazdasági szerkezetváltás, turizmus

Bevezetés

Egy település képe és felépítése rövidebb-hosszabb történeti folyamatok lenyomata (Meggyesi T. 2010), sorozatos társadalmi döntéshozatal eredménye, mely a mindennapi interakciók révén keletkezik és tükrözi a természetföldrajzi, gazdasági, társadalmi és politikai viszonyokat (Tóth Z. 2003). A 20. században a Nyugat- és Kelet-Európai városfejlődése között számos különbséget fedezhetünk fel.

Nyugat-Európában a neokonzervativizmus és a neoliberálisizmus, a gazdasági és társadalmi folyamatok mellett a politikai, azon belül a speciális településfejlesztési politika aktívan formálta a települések képét. Számos folyamat közül például a bevándorlás okozta szegregáció, a funkcionális konverzió, a dzsentifikáció, a felgyorsuló szuburbanizáció hozott településképi és szerkezeti változásokat (Egedy T. – Kovács Z. 2003). Az EU 2000-es években csatlakozott volt szocialista országainak települési fejlődését a központosított tervezés-rendezés alakította a rendszerváltozásig, mely hirtelen hozta el azokat a változásokat, mellyel korábban nem szembesültek. A gazdasági szerkezet váltás számos, gyakran hosszú történelmi múltra visszatekintő, virágzó település, hanyatlásához vezetett (Weclawowicz, G. 1992). A Szlovák Köztársaság településhálózat- és városfejlődése a volt szocialista országok közül azért különösen érdekes, mert nem csupán az említett gazdasági szerkezetváltozással kellett a döntéshozóknak szembenézni, de egy új, önálló állam megszilárdítása is feladatuk volt (Mezei I. 2008), melynek egyik eszköze lett a településhálózat-fejlesztés. A poszt-szocialista intézményi, politikai, gazdasági és társadalmi keretek jelentősen meghatározták és még mai is meghatározzák a fejlődési lehetőségeket (Kornai J. 2004) ezeken a településeken. A rendszerváltozás után nőtt a munkanélküliség és az addig nem érzékelhető társadalmi problémák, mint szegregáció, alacsony képzettség, kisebbségi problémák is a felszínre kerültek.

A vizsgálat tárgyát képező szlovákiai település, az egykori bányászati majd nehézipari központ, Selmecebánya (szlovákul: Banská Štiavnica). A gazdag történelmi múltra visszatekintő egykori Alsó-magyarországi bányaváros, jelentőségéből a 20. század folyamán folyamatosan veszített (Mezei I. 2005). A rendszerváltozás és Csehszlovákia felbomlása után gazdasági válságtérsgé alakult, az ipar termelés volumenének visszaesése és folyamatos leépülése súlyos társadalmi és gazdasági problémákat okozott. A szabadpiaci keretek között számos állami vállalat nem volt képes versenyképes maradni, a nagy állami vállalatok megszűntek, azonban ennek a folyamatnak a vége

csak 2009-ben következett be. Ezt a helyzetet tovább súlyosbítja, hogy ma-napság a szerkezetváltozáshoz és a rehabilitációhoz szükséges tőke sok eset-ben hiányzik (Barta Gy. 2009). Selmecebánya történelmi belvárosának fizikai állapota tükrözte az elmúlt évtizedek történelmi városközpontok fejlesztésé-nek elhanyagoltságát (Keresztély K. 2006).

A szocializmus alatt a belvárosi épületállomány jelentősen leromlott, nem csak a nagyvárosokban, de a vidéki településeken is. Az aránytalan iparköz-pontú, szélsőségesen is szelektív településfejlesztés eredményeként előrege-dő, leromlott fizikai állapotú, slumosodó (történelmi) városközpontok jöttek létre, ahol a felgyorsuló szegregáció és a gettósodás okoz problémát jelenleg is. Az épületek fizikai leromlása mellett a helyi társadalom alacsony státusza is meghatározó volt ebben a folyamatban (Kovács Z. 1998, Egedy T. – Ko-vács Z. 2005) Az 1990-es évektől kezdve tehát a kelet-közép európai váro-sok, úgy, mint Selmecebánya, egyik legnagyobb konfliktusforrását az említett belső területek társadalmi-gazdasági átalakulása okozza (Enyedi Gy. – Ko-vács Z. 2006, Kovács Z. 2009). A leromlott és vonzónak nem nevezhető vá-rosi szövetbe való beavatkozás egyre sürgetőbb lett.

Azonban a 2004-es Európai Unióhoz való csatlakozás után, megvál-toztak a településfejlesztési keretek. Új nemzeti és EU-s források lehetővé tették a városrehabilitáció megkezdését a hanyatló településeken. Hiszen az EU-ban a városok és központjaik, mint a gazdasági, társadalmi és kulturá-lis fejlődés centrumai jelennek meg az egyes „policy”-kban. A városreha-bilitáció és revitalizáció súlyponti szerepet kap az Európai Unió fejlesztési irányai között. Számos város életében egykor gazdasági, társadalmi és kul-turális szempontból is kiemelkedő szerepet és helyet betöltő városközpont-ok elveszítették vonzó szerepüket. A történelmi belvárosok újbóli vonzóvá tételéhez szükség van a városi szövet megújítására, vagyis a városrehabi-litációra, ez egy sokszorososan összetett társadalmi – gazdasági folyamat. A fejlesztések célja a városok szerepének erősítése, szinergiára épülő integrált városfejlesztési koncepció kidolgozása, ami természetesen illeszkedés a re-gionális programokba. A városfelújítás egyrészt Egedy T. - Kovács Z. sze-rint: „a leromlott állapotú városrészek lakóházainak és lakásainak, közösségi intézményeinek és infrastruktúrájának felújítása, melynek során törekedünk arra, hogy a városrész jellegzetes szerkezetét, beépítési módját és épületállo-mányának értékes részét megtartsuk” (Egedy T. - Kovács Z. 2008). Másrészt e mellett a társadalom részvételével a terület élettel való megtöltését is jelenti. Mindezek elősegítése érdekében a 2007-2014 közötti költségvetési ciklusban

elfogadták a fenntartható európai városokról szóló Lipcsei Charta-t, mellyel az integrált városfejlesztés eszközeit (pl.: IVS) illesztették be a nemzeti és helyi fejlesztési politikákba. Mindemellett kiemelt szerepet adtak a hátrányos helyzetű, leromlott fizikai környezetű területek megújítását a városokon belül [1]. A városrehabilitáció döntően helyi, települési hatáskörre vált és a településfejlesztés elemeként kell azt értelmezni (Baráth G. –Szépvölgyi Á 2006).

Selmecbánya a korábban kifejtett indokok miatt jelenleg is hátrányos helyzetben van, folyamatosan leromló települési környezettel és társadalmi-gazdasági problémákkal küzd. Bár a térség 1993-ban új lehetőséget kapott a gazdasági felemelkedésre, azonban ennek kiaknázása még nem teljeskörű. Selmecbánya belvárosát az UNESCO a világörökség részévé nyilvánította, számos, egyedülálló nevezetesség, mint például az Óvár, a város fölé magasodó dombokon található Kálvária és a Városháza toronyórája, valamint az egyedülálló szabadtéri bányamúzeum miatt. A település és környezete olyan lehetőséget kapott, mellyel, ha megfelelően él egy korábbi stagnáló térségből, dinamikus fejlődő régióvá válhat. Ebben segítségére lehet a világszinten is nő turisztikai forgalom, mely a gazdasági és társadalmi megújulás eszköze lehet (M. Law, C. 1992). A város turisztikai szempontból különösen szerencsés helyzetben van, ugyanis nem csak épített, hanem természeti örökségekben is igen gazdag Selmecbánya és szűkebb környezete. Rendelkezik olyan még ki nem használt, azonban potenciálisan fejleszthető attrakciókkal, mint például az elhagyott ipari (bányászati) örökségek (Boros-Martyin-Pál 2013). A városi megújulásban és a világörökséggé válás teremtette lehetőségek kihasználásában nyújt segítséget a VITO projekt, mely városfejlesztési eszközeivel kívánja a poszt-szocialista „városszindrómát” megszüntetni.

A tanulmány a megkésett gazdasági szerkezetváltás utáni esélyeket és lehetőségeket mutatja be. Valamint a VITO (integrált városfejlesztés fontos történelmi városokban Dél-Kelet-Európában) projekt helyi céljait és eredményeit, amelyek segítséget nyújtanak a városrehabilitáció és revitalizáció megindulásához. A tanulmány elkészítéséhez hazai és nemzetközi szakirodalom feldolgozása mellett adatelemzést végeztünk. A selmeci kerületre vonatkozó turisztikai adatok forrása a Szlovák Statisztikai Hivatal regionális adatbázisa volt. Az adatok települési szinten nem álltak rendelkezésünkre, így kerületi szinten elemeztük azokat.

A VITO projekt hatásai és eredményei Selmecebányán

A VITO projekt bemutatása

Az Európai Unió Dél-Kelet-Európa történelmi múlttal rendelkező regionális központjaiban elindította a VITO projektet a városközpontok integrált szempontú fejlesztésének elősegítésére. Ennek a projektnek az egyik tagja Selmecebánya, mely többi partnertelepüléssel együtt (1. ábra) vonzó vagy vonzóvá tehető városképpel és jelentős történelmi hagyományokkal rendelkezik.

1. ábra: A VITO projekt partner szervezetei és települései. (Forrás: saját szerkesztés)

A projekt egyik legfontosabb célja a Lipcsei Charta által előírt, ám ezeken a településeken még hiányzó helyi településfejlesztési dokumentumok létrehozása volt. A programban nagy hangsúlyt fektettek a szakemberek a partícipatív (közösségi) fejlesztés és tervezés ösztönzésére, valamint a hosszú távú gazdasági – társadalmi – kulturális fejlődés alapjainak letételére.

A projekt 2009 szeptembere és 2012 augusztusa között valósult meg, Selmecebányán a támogatás helyi összege 198 ezer euró volt. A projekt sikeresnek mondható, a kitűzött célok megvalósultak, Selmecebánya település és terület-

fejlesztési dokumentumai elkészültek, a helyi közösség részvételével, mely látványosan emelkedett a projekt előrehaladtával. A projekt elősegítette a térség gazdasági szerkezetváltását is.

A VITO helyi eredményeként említhető, hogy a történelmi belváros központja, a Szentháromság tér megújult, ismét egy „nyüzsgő” élettel teli közösségi tér lett. Mindehhez csupán pár apróbb fejlesztést vittek véghez. Az ide látogatók könnyebb tájékozódása érdekében turisztikai támogató rendszer (tájékoztató táblák) került kiépítésre, a köztér burkolata megújult. A helyi közösség aktivizálása pedig olyan jól sikerült, hogy a BSBA (Banská Štiavnica Beautification Association), amely egy szintisztán helyi polgárokból álló civil kezdeményezés, önerőből felújította és Selmecebánya új nevezettségévé tette az Alsó-rózsa (Dolna ružová) utcát (2. ábra).

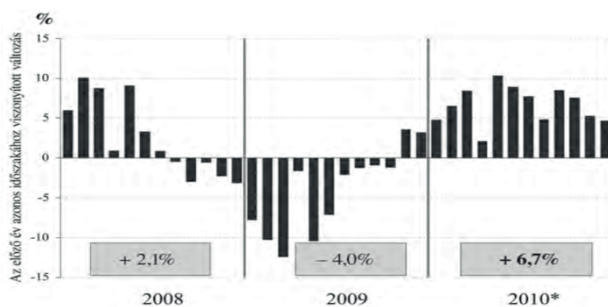

2. ábra: Alulról induló fejlesztés az Alsó-rózsa utcában.
(Forrás: www.banskastiavnica.sk)

A gazdasági szerkezetváltás jelei

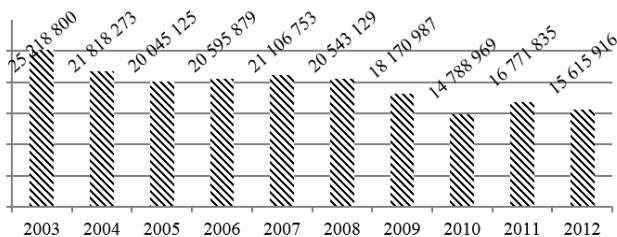
A gazdasági szerkezet megmutatja, hogy az egyes szektorok részese-
dése mekkora a javak előállításában. A gazdasági szerkezetváltás a domináns
szektor meggyengülése és egy másik szektor megerősödéseként értelmezhe-
tő. Jelen helyzetünkben a szekunder (ipari) szektor jelentőségének csökke-
nésével párhuzamosan a terciér (szolgáltató) szektor, azon belül a turizmus
fellendülése érzékelhető.

A gazdasági világválság 2008-as kitörése után a korábbi években dinami-
kus fejlődő turisztikai iparág 2008 utolsó negyedévéétől jelentősen csökken-
tek globális szinten a turizmusból származó bevételek. Ez is csak fokozta
a gazdasági nehézségeket (Boros L. – Pál V. 2011). Azonban 2010-től már
növekedés figyelhető meg a turistaérkezések számában a világon (3. ábra).

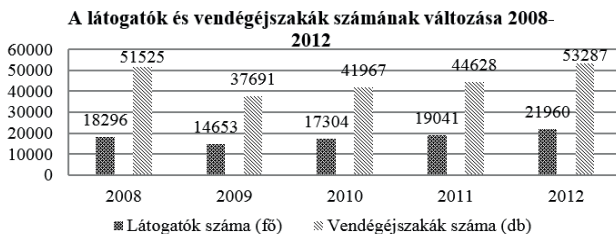
3. ábra: A turistaérkezések számának változása a világon (Forrás: Boros L. – Pál V. 2011)

Hasonló trendek nem csak globálisan, de lokálisan, a Szlovák turizmusban is megfigyelhetők. Selmecebánya iparának leépülése az elmúlt időszakban folyamatos volt, azonban az UNESCO világörökség listára való felkerülés új kaput nyitott a városnak. A turisztikai adatok elemzése során, amelyek a Szlovák Statisztikai Hivatal regionális adatbázisából származnak, szembe-
tűnő a selmeci kerület turisztikai fejlődése. A 2008-as válság kirobbanása után a vendégéjszakák száma jelentősen visszaesett Szlovákiában és azóta csak kis mértékben nőtt az érték, mely még mindig csupán a korábbi érték keve-
sebb, mint kétharmada (4. ábra). A válság hatására a belföldi turizmus ismét felfutóban van Szlovákiában, ezt a selmecebányai kerületben mért adatok is alátámasztják.

4. ábra: A Szlovákiában eltöltött vendégéjszakák száma (db) 2003 és 2012 között (Saját szerkesztés, forrás: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=46428>)

Selmecbánya 2008 előtt az egyik leglátogatottabb város volt Szlovákiában, ezt is bizonyítja az évi több mint 50 ezres vendégéjszaka szám. A válság kezdetekkor 27%-os csökkenés volt mérhető, 40 ezer alá esett a vendégéjszakák száma. A látogatók számának változása is hasonló trendet követ, 2008 és 2009 között 20%-al kevesebb vendéget regisztráltak a Selmeci kerületben.

5. ábra: A látogatók és az eltöltött vendégéjszakák számának változás a Selmecbányai járásban (Saját szerkesztés, forrás: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4>)

A 2010-es adatok már növekedést mutattak mindkét statisztikai mutató esetében és 2012-re a vendégéjszakák száma újra a válság előtti szintre emelkedett. A látogatók száma pedig már 2011-ben meghaladta a válság előtti számot, annak ellenére, hogy az országos értékek a korábbiaknak csak egy töredékét érik el (5. ábra).

A helyi vendéglátáshoz kapcsolódó szállás szolgáltatások száma növekedést mutatnak. A szálláslehetőségek számának növekedése korábban nem látott mértékű volt 2011 és 2012 között (6. ábra).

6. ábra: Szálláslehetőségek a Selmecebányai járásban
(Saját szerkesztés, forrás: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4>)

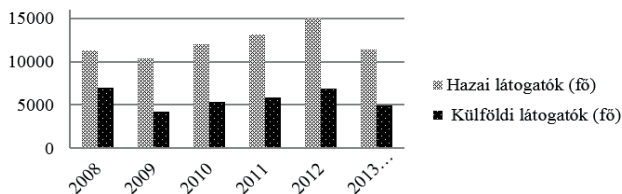
A szálláshelyek számának növekedése magával hozta az igénybe vehető szobák számának elemelkedését is (7. ábra). Amely az elmúlt 5 év alatt több mint egynegyedével bővült a szobakínálat.

7. ábra: A szobák számának változás
(Saját szerkesztés, forrás: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4>)

Az adatok alapján elmondható, hogy helyi turizmus felfutása a válság után megkezdődött. A 2012-es év sikerként jellemezhető, szinte az összes fontos mutatóban, már a válság előtti értékeket is meghaladta Selmecebánya turizmusa. Ebben a kérdéskörben fontos jelezni, hogy mind a hazai, mind a külföldi turisták száma nőtt (8. ábra) Szlovákiában a válság óta, azonban nem csak az országos trendet képezi le a térség, de annál jobban teljesít. Selmecebánya ismét az egyik legnépszerűbb hazai turisztikai desztináció lett a globális válság óta Szlovákiában.

A látogatók számának eloszlása

8. ábra: A Selmecbányára érkező látogatók eloszlása 2008 és 2013 harmadik negyedéve között
(Saját szerkesztés, forrás: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4>)

Összegzés

A városok a társadalmi – gazdasági – kulturális élet centrumai. Kelet-Közép-Európában a gazdasági és politikai körülmények az államszocializmus ideje alatt a történelmi belvárosok lepusztulásához vezettek. A rendszerváltás után a poszt szocialista keretek között több egykori ipari központok hanyatlása megkezdődött, az állami vállalatok megszűntek, helyükre nem léptek be új szereplők mely tovább rontotta a városok helyzetét. Komplex válságtérsegek alakultak ki. Egy ilyen politikai – gazdasági – társadalmi környezetben a poszt szocialista települések a gazdaság más szektorának fejlesztésére kényszerültek, megindították a gazdasági szerkezetváltást. A szlovákiai Selmecbánya is hasonló helyzetbe került, azonban az 1993-as UNESCO Világörökségi felvétel illetve a megnövekedett EU-s és nemzeti erőforrások, új lendületet és lehetőséget hoztak a kiemelkedésre, a városrehabilitációnak és revitalizációnak. A VITO projekt és a hozzá kapcsolódó fejlesztések további segítséget nyújtanak Selmecbányának és partnertelepüléseinek. A helyi település és területfejlesztési dokumentumok megalkotás lehetővé tett egy komplex, integrált tervezést a történelmi belváros megújításában, így az egykor bányászati majd nehézipari központ mára Szlovákia egyik leglátogatottabb hazai turisztikai desztinációja lett. Sikere látványos és „best practice”-ként más hasonló történelmi hagyományokkal rendelkező egykori ipari (bányászati) települések is felhasználhatják a selmeci tapasztalatokat. Selmecbányán megindult a turisztikai irányú gazdasági szerkezetváltás melynek köszönhetően folyamatosan fejlődik a város és környezete, amit a statisztikai adatok alátámasztanak.

Referenciák

- Barta Gy. 2009:** Integrált városfejlesztési stratégia: a városfejlesztés megújulása. In: Tér és Társadalom 23. évf. 2009/3.
- Baráth G. – Szépvölgyi Á 2006: A városrehabilitáció fejlesztés-politikai háttere. In: Tér és Társadalom, 20. évf. 2006/1.
- Boros L. – Pál V. 2011: A gazdasági válság hatásai és a rá adott válaszok különböző földrajzi léptékeken, Földrajzi Közlemények 135 (1) pp. 17-32.
- Boros L. – Martyin Z. – Pál V. 2013: Industrial tourism – trends and opportunities, FORUM GEOGRAFIC 12: (1) pp. 108-114.
- Egedy T.-Kovács Z. 2003: A városrehabilitáció néhány elméleti kérdése. Falu, Város, Régió, 2003/4. pp. 10-16.
- Egedy T. – Kovács Z. 2005: A városrehabilitáció néhány elméleti kérdése In: Egedy T. (szerk.): Városrehabilitáció és társadalom : tanulmánykötet, MTA FKI, Budapest
- Enyedi Gy. – Kovács Z. 2006: Social Sustainability in Historical City Centre sin Central Europe – an Introduction. In: Enyedi Gy. – Kovács Z. (szerk.): Social Changes and Sustainability in Historical Urban Centres – The Case of Central Europe. Discussion Papers Special.Centre For Regional Studies of Hungarian Academy of Sciences, Pécs.
- Keresztély K. 2006: A történelmi belvárosok társadalmi fenntarthatósága Kelet-Közép-Európa városaiban. In: Tér és Társadalom 20. évf. 2006/1
- Kornai J. 2004: Közgazdasági Szemle, LI. évf., 2004. október. pp. 899-923.
- Kovács Z. 1998: Ghettoization or gentrification? Post-socialist scenarios for Budapest In: Netherlands journal of housing and the built environment, Vol. 13, Issue 1.
- Kovács Z. 2009: Kovács Z. 2009: Az urbanizáció keresztútja Kelet-Közép-Európában. In: Változó Föld, változó társadalom, változó ismeretszerzés. 460.
- Lelkes G. 2008: : A Szlovákiai regionális fejlesztés-politika s annak középtávú dél-szlovákiai határ menti vetülete az Uniós támogatáspolitiká tükrében. In: Tér és Társadalom, 22. évf. 2008/3.

M. Law, C. 1992: Urban Tourism and its Contribution to Economic Regeneration. In: Urban Studies, Vol. 29. No. 3-4.

Meggyesi T. 2010: A jelenkori urbanizációs folyamatok természete és hatása a településekre és a környezeti minőség megváltozására. Építésügyi Szemle, 2010/1.

Mezei I. 2005: A magyar-szlovák határ menti kapcsolatok esélyei. Doktori értekezés, Debrecen, 2005.

Mezei I. 2008: Városok Szlovákiában és a magyar határ mentén. Fórum Kisebbségkutató Intézet, MTA Regionális Kutatások Központja, 2008.

Tóth Z. 1997: A települések világa. Ponte Press Kiadó, Pécs.

Weczlawowicz G. 1992: A városok térbeni-társadalmi szerkezete Kelet-Közép-Európában. Tér és Társadalom 6. évf. 3-4. pp. 215-225.

[1](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/territorialag-leipzigchart_ex_summary_/TerritorialAg-LeipzigChart_Ex_summary_hu.pdf).